SIMONA

ANTONESCU

Fotograful Curţii Regale

POLIROM
2016

© 2015, 2016 by Editura POLIROM

Această carte este protejată prin copyright. Reproducerea integrală sau parțială, multiplicarea prin orice mijloace și sub orice formă, cum ar fi xeroxarea, scanarea, transpunerea în format electronic sau audio, punerea la dispoziția publică, inclusiv prin internet sau prin rețele de calculatoare, stocarea permanentă sau temporară pe dispozitive sau sisteme cu posibilitatea recuperării informațiilor, cu scop comercial sau gratuit, precum și alte fapte similare săvârșite fără permisiunea scrisă a deținătorului copyrightului reprezintă o încălcare a legislației cu privire la protecția proprietății intelectuale și se pedepsesc penal și/sau civil în conformitate cu legile în vigoare.

Foto copertă: Paul Nadar (1856-1939), *Portret de femeie* (circa 1885)

www.polirom.ro

Editura POLIROM
Iași, B-dul Carol I nr. 4; P.O. BOX 266, 700506
București, Splaiul Unirii nr. 6, bl. B3A,
sc. 1, et. 1, sector 4, 040031, O.P. 53

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României:

ANTONESCU, SIMONA

Fotograful Curții Regale / Simona Antonescu. – Iași: Polirom, 2016

ISBN print: 978-973-46-6118-3
ISBN ePub: 978-973-46-5630-1
ISBN PDF: 978-973-46-5631-8

821.135.1-31

Printed in ROMANIA

Cuprins

1. Fotograful Curții Regale 7
2. Arcul de Triumf 47
3. Chiron grecul (Balta Vrăjitoarelor) 73
4. Roș Hașana 107
5. Sabia tatii. 139
6. Casele Domnești ale Cotrocenilor 155
7. Școala Centrală de Fete 165
8. Primul copil 191
9. Carmen Sylva. Stâna Regală. 203
10. Al doilea copil. 213
11. Croitoresele 221
12. Sacagiul 245
13. Duelul 269
14. Rudărița. 289
15. Căsăndrița Sânzienelor 305
16. Lăutarii 327
17. Expoziția Universală de la Paris 349
    Despina 349
    Franz 373
    Fărâmiță 395
18. Ultima fotografie. 409

Mulțumiri 417

8. Primul copil

De la ferestrele de deasupra atelierului de fotografie, Anna nu-l putea vedea pe Franz.

Îl știa coborât pentru aranjarea vitrinei și îi vedea umbra întinsă până în mijlocul drumului, dar nu-l vedea pe el. Privea la silueta nemișcată, desenată pe caldarâm, și își sorbea cafeaua. Pesemne că Franz isprăvise, iar acum își admira lucrarea, de

vreme ce umbra rămânea locului. Îndeletnicirea aceasta permanentă de a așeza fotografiile, mai vechi ori mai noi, în vitrină devenise ritualul lui de dimineață. Își începea ziua de lucru schimbând câte o vorbă cu puținii trecători de la ora aceea ori cu vecinii care deschideau prăvăliile.

— Astăzi unde sunt copiii doamnei Ghenadie, că nu-i văd? întreba Chiron grecul, sprijinind ușa de la intrare cu cârligul și făcându-i loc băiatului ce ieșea cu târnul și cu căldarea de apă, să mături și să stropească în drum, pentru potolirea prafului stârnit.

— I-am adus aici, în dreapta. Astăzi scoatem în față pe domnul Primar Pake Protopopescu. Este cea mai nouă fotografie și se cuvine să aibă, o vreme, loc de cinste în vitrină, zâmbea Franz.

Dimineața cu aer bucolic inspira siguranță Annei. Nimic rău nu avea să se întâmple astăzi. Nici rău, nici bun, continuă gândul ei lipsit de credință. Gândul acesta rebel care îi continua uneori frazele începute cuviincios apărea din ce în ce mai des în ultima vreme. Mai cu seamă după ultima vizită la Greta.

Cu o seară în urmă, Franz isprăvise comanda cea mare de la Școala Centrală de Fete, stârnind cu fotografiile domnișoarelor în uniforme pepit și cu bentițe negre în păr amintiri nu tocmai îndepărtate. Amintiri de pe vremea când fetițele, Greta și Filipa, erau încă eleve ale pensionului, iar doamna Romniceanu o umplea de fericire la fiecare vizită, lăudând purtările alese ale copilelor.

Fetițele erau astăzi mari, iar Anna se simțea împovărată de ani din pricina vârstei lor, măcar că Filipa cea mică abia ieșise pe poarta pensionului. Râsul lor rămăsese același și umplea casa de iureș ori de câte ori se întâlneau, aprinzând de fiecare dată în Anna dorința veche de a le aduna ca pe niște păsări în brațele ei și a potoli zbuciumul casei aflate sub stăpânirea lor vremelnică.

Cea dintâi se căsătorise Greta.

Se îndrăgostise în iarna confirmării ei de un tânăr avocat român cu studiile desăvârșite la Berlin – lucru rar în vremurile acelea când Parisul aduna toată crema tinerimii bucureștene. Dorind să-l îndepărteze de influența nefastă a scandalurilor pariziene, cărora începuse a li se duce vestea în târg, părinții îl trimiseseră la Berlin, în nădejdea că rigorile disciplinei germane vor săpa deprinderi sănătoase băiatului.

Sămânța sădită în el de școala germană și de părinții cu rădăcini vechi printre boierii munteni rodi, iar tânărul Prisăceanu împlini nădejdile puse în el.

Greta îl întâlni la cel dintâi bal al iernii în care Anna socoti că a sosit timpul să o scoată în societate. Domnișoarele care erau încă eleve ale Școlii aveau trebuință și de aprobarea Doamnei Directoare. Franz și Anna înaintară o solicitare scrisă înainte de Crăciun, prin care cereau o întrevedere doamnei Romniceanu. Având în vedere vârsta Gretei și perioada din an în care venea solicitarea – anume perioada balurilor de iarnă – doamna ca și întreaga școală cunoșteau motivul întrevederii.

Greta intra în societate.

Zilele prinseră a se scurta pentru copila mijlocie a familiei Dieter. Orele de greacă veche și de desen fură repede înlocuite, în perioada aceea, cu probe la atelierul de croitorie al surorilor Budișteanu ori la modistele ce confecționau cele mai elegante pălării din târg. Vizitele Gretei se îndesiră, motivate toate de aceste probe. Crema Garnizoanei București, tinerii ofițeri în căutare de soții educate așteptau, la fel de emoționați ca și domnișoarele, cel dintâi eveniment.

Sezonul fu deschis de balul casei Șuțu. Arnăuții cu iatagane la brâu ce alergau în toate părțile, îngrijindu-se să servească oaspeții, o făcură pe Greta să uite cu desăvârșire povețele primite de acasă și ea rămase locului preț de o clipă, cu ochii la ei. Era pentru întâia oară când vedea slujitori înarmați. Un zâmbet mai apăsat al Annei o scoase repede din

uimirile ei de copil ferit până atunci de cele ale lumii, și Greta păși în casa pregătită pentru bal.

Din oglinda cea mare de Murano, care acoperea un întreg perete, prinsă sus, între balustradele scărilor, luminile candelabrelor de cristal vărsau înapoi în sală ape strălucitoare. Cel dintâi bal al iernii era lipsit de protocolul balurilor oficiale, cărora prezența Familiei Regale le impunea o ținută mai rigidă, pe potriva gusturilor Majestății Sale Carol I.

Balul Șuțu era însă menit, an de an, să lase tinerilor libertatea de a se distra în voie. Iar arnăuții aveau, printre altele, și sarcina de a veghea ca aceste distracții să nu se isprăvească într-un duel atât de plăcut tinerilor ofițeri. Măcar că primitoarele gazde nu aveau de gând să recunoască, an de an se isca între doi locotenenți câte o pricină atât de încurcată, încât numai un duel ar fi putut să o limpezească. De cele mai multe ori, credincioșii arnăuți se iveau între cei doi la momentul potrivit, domnii locotenenți mulțumindu-se numai cu intenția belicoasă, care le spăla obrazul de rușinea acceptării unui compromis fără luptă.

Pentru Greta fu ca o repetiție cu orchestră și costume pentru marele ei bal, Balul Teatrului Național, la care urma să fie prezentată Familiei Regale.

În cinstea Reginei Elisabeta, Greta purta o rochie cusută cu pui românești în roșu și negru, după moda răspândită de curând de Majestatea Sa. Întregul bal avea ca motiv vestimentar portul popular românesc. Mânecile crețe, învoalte, înălțate mult deasupra liniei umerilor, îi dădeau ghes să-și alinte urechile împodobite mândru cu cerceii prusaci ai bunicii rămase la Mediaș. Brâul lat, țărănesc, îi scotea în evidență talia ce nu mai avea nevoie de niciun corset ca să arate ca un lujer de floare. Privirile tinerilor ofițeri fură atrase ca de un magnet.

Greta însă îi găsi copilăroși, în încercările lor stângace de a scorni vreo întorsătură de frază care să-i deosebească în ochii ei de toți ceilalți. Ba chiar un domn locotenent, deosebit de prezentabil de altfel, a cărui ținută atrăsese atenția fetei pentru

început, îi vorbi rar și în fraze scurte, ca unui copil încă neînvățat cu graiul, oprindu-și din loc în loc discursul ca să se încredințeze:

— Înțelegeți, domnișoară?

„Ba bine că nu. Înțeleg că nu sunteți cel despre care îmi vorbea Anna", își spuse Greta în gând, aruncând locotenentului numai scurte zâmbete de complezență.

Căuta, după fiecare astfel de dezamăgire, privirile surorii sale, care îi răspundea cu îndemnuri de a nu da buna-cuviință pe vremelnicia unei judecăți pripite.

— Unde se află acela, Annă dragă? furișă Greta o întrebare nerăbdătoare în răgazul dintre două cadriluri.

— A judeca nu este un lucru pe potriva educației domniei tale, domnișoară, îi domolea Anna pornirile. Frumos ar fi să dai șanse tinerilor domni să-și dezvăluie adevărata fire, cea care stă ascunsă. Emoția care face să șchiopăteze cele dintâi conversații ale unui tânăr către o domnișoară nu va pieri defel dacă domnișoara îl părăsește pe tânăr în mijlocul sălii de bal, retrăgându-se în sânul familiei ca să schimbe impresii. Fă bine și mergi să-ți onorezi carnețelul de bal.

Spre deosebire de Balul Casei Șuțu, unde atmosfera fusese destinsă și regulile puține, încă și acelea adesea încălcate spre amuzamentul general, Marele Bal al Teatrului Național, prezidat de însuși Regele Carol I, se desfășura după un program strict, pe care fiecare dintre invitați îl primise. Între cadriluri, oaspeții cercetau cu seriozitate programul, pentru ca nu cumva să încalce cu vreo dorință nepotrivită ordinea dansurilor.

Greta era încântată de rochiile inspirate toate din straiele populare. Găsea pe gustul tinereților ei avântate ieșirile acestea din tipare ale Reginei. Veselia de pe chipul ei, alăturată de sprâncenele strânse a hotărâre ale Regelui, o făceau pe Greta să-i asemene unui tată sever alături de rebela sa fiică.

La miezul nopții, conform programului balului, orchestra încetă muzica și se retrase, iar oaspeții înconjurară mesele încărcate cu bunătăți pentru ei. Alături de Greta se afla un tânăr ce se prezentă avocat Prisăceanu, proaspăt întors de la Berlin, de la studii. Conversația se învârti în jurul orașului german pe care tânărul îl cunoștea și la care Greta doar visa.

Cele dintâi feluri de mâncare trecură prin farfuriile lor fără ca ei să-și dea seama ce anume fuseseră. Se grăbeau să înjumătățească porțiile din fața lor numai ca să poată da semn, cu tacâmurile așezate pe farfurii, că au terminat și să-și poată mai apoi continua conversația.

Tânărul avocat Prisăceanu află cât de dor îi este domnișoarei de dealurile Mediașului, iar Greta află numele, vârstele și toate preferințele artistice ale multelor surori ale tânărului: Irina, de șaptesprezece ani, iubea literatura și citea cu nesaț romane englezești, Elena, de paisprezece ani, cânta cu o voce de înger, Smărăndița, de doisprezece ani, era neîntrecută la pictură și visa propria sa expoziție, Eliza, de zece ani, recita acte întregi din piesele de pe scena Teatrului Național și îi necăjea pe părinți cu visul de a deveni actriță, iar mezina, Mărioara, de opt ani, voia să fie nici mai mult nici mai puțin decât avocat ca fratele ei.

Carnețelul de bal al Gretei era deja plin, așa că tânărul avocat nu dansă cu ea în noaptea aceea. Fu primit însă a doua zi la ceai de Anna și Franz, încântați de alegerea Gretei. Lucrurile păreau a fi scrise pentru ei doi, de vreme ce curseră ușor și firesc cum curge ploaia primăvara, fără să aducă supărare nimănui.

Se scurseseră trei ani de la iarna aceea minunată, și casa Prisăceanu deja nu mai făcea față copiilor trimiși de Dumnezeu. Erau trei, și cu toții umpleau zilele și nopțile părinților lor de râsete, plânsete, agitație în clipele cu fierbințeală mare și dimineți ostenite, când fierbințeala trecuse. Anna